

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Економічний вісник університету

Збірник наукових праць
учених та аспірантів

Випуск 46

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46>

Заснований у 2006 році
Видається чотири рази на рік

Переяслав
2020

ББК 65.9(4)
УДК 330.658.114
18Е

У збірнику опубліковані наукові статті з актуальних питань національної економіки України, розвитку підприємництва, аграрної економіки, функціонування фінансової системи та соціальної сфери.

Для наукових працівників, викладачів, студентів економічних спеціальностей, працівників фінансово-кредитних установ та підприємницьких структур.

Редакційна рада: Мармуль Л. О., докт. екон. наук (головний редактор);

Алексєєв І. В., докт. екон. наук; Гордей О. Д., докт. екон. наук; Горошкова Л. А., докт. екон. наук; Ігнатенко М. М., докт. екон. наук; Калюга Є. В., докт. екон. наук; Кириленко О. П., докт. екон. наук; Кужелєв М. О., докт. екон. наук; Лук'яненко І. Г., докт. екон. наук; Навальна М. І., докт. філол. наук; Пасічний М. Д., докт. екон. наук; Петрук О. М., докт. екон. наук; Тропіна В. Б., докт. екон. наук; Череп А. В., докт. екон. наук; Чугунов І. Я., докт. екон. наук; Леваєва Л. Ю., канд. екон. наук; Макарчук І. М., канд. екон. наук; Малишко В. В., канд. екон. наук; Паламарчук О. М., канд. екон. наук; Рибаківа Т. О., канд. екон. наук; Слюсар С. Т., канд. екон. наук; Чабан Г. В., канд. екон. наук; Кучеренко С. Ю., канд. екон. наук (відп. секретар).

Міжнародна редакційна рада: В. Воронов докт. соц. наук (Латвія); А. Ігнасяк-Шульц докт. екон. наук (Польща); О. Ванкевич докт. екон. наук (Республіка Білорусь); О. Доріна докт. екон. наук (Республіка Білорусь); А. Левітська докт. екон. наук (Республіка Молдова); В. Меньшиков докт. соц. наук (Латвія); С. Полоник докт. екон. наук (Республіка Білорусь); М. Хітов докт. економіки (Болгарія); Т. Сорокіна докт. екон. наук (Республіка Білорусь); Т. Тетеринець канд. екон. наук (Республіка Білорусь); В. Юшчіус докт. соц. наук (Литва).

Рекомендовано до друку Вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди». Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року.

Постановою президії ВАК України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1 збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесено до нового переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1021 від 7 жовтня 2015 р. відповідно до рішення Державної атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 29 вересня 2015 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» перереєстровано як фахове наукове видання України, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1301 від 15 жовтня 2019 р. відповідно до рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2019 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесений до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б».

Адреса редакційної колегії:

08400, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30, к. 107.

Засновник та видавець: Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Художник обкладинки: Попенко О.В.

Коректор: Навальна М.І.

Верстка: Сердюк А.В.

Підписано до друку 1 вересня, 2020 року. Формат 60x84/8.

Папір офсет. №1.

Гарнітура тип Агіал. Друк офсетний. Ум. др. арк. 24,53.

Обл.–вид. арк. 21,70. Наклад 100 примірників.

Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

08400, обл. Київська, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

(реєстрація: серія КВ, №12268-1152 Р від 01.02.2007; перереєстрація: серія КВ, №21383-11183 ПР від 17.06.2015.)

Тел./факс +38 (04567) 5–66–71; 5–63–94; e-mail: ekon.dek@ukr.net

Сайт збірника наукових праць: <https://economic-bulletin.com>

Періодичне наукове видання «Економічний вісник університету»

зареєстроване в міжнародній базі даних періодичних видань:

ISSN 2306-546X (print)

ISSN 2414-3774 (online)

Key title: *Ekonomičnij visnik univrsitetu*

Abbreviated key title: *Ekon. visn. univ.*

Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело, Наукова електронна бібліотека eLIBRARY.ru

Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Російський індекс наукового цитування (РИНЦ), Ulrich's Periodicals Directory (США), Google Scholar, Research Bible, CyberLeninka (Росія), Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Українські наукові журнали.

© ПХДПУ, 2020.

Министерство образования и науки Украины
ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный
педагогический университет имени Григория Сковороды»

Экономический вестник университета

Сборник научных трудов
ученых и аспирантов

Выпуск 46

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46>

Основан в 2006 году
Издается четыре раза в год

Переяслав
2020

ББК 65.9 (4)
УДК 330.658.114
18Е

В сборнике опубликованы научные статьи по актуальным вопросам национальной экономики Украины, развития предпринимательства, аграрной экономики, функционирования финансовой системы и социальной сферы.

Для научных работников, преподавателей, студентов экономических специальностей, работников финансово-кредитных учреждений и предпринимательских структур.

Редакционный совет: Мармуль Л. А. докт. экон. наук (главный редактор);

Алексеев И. В., докт. экон. наук; Гордей О. Д., докт. экон. наук; Горошкова Л. А., докт. экон. наук; Игнатенко Н. Н., докт. экон. наук; Калюга Е. В., докт. экон. наук; Кириленко О. П., докт. экон. наук; Кужелев М. А., докт. экон. наук; Лукьяненко И. Г., докт. экон. наук; Навальная М. И., докт. филол. наук; Пасечный Н. Д., докт. экон. наук; Петрук А. М., докт. экон. наук; Тропина В. Б., докт. экон. наук; Череп А. В., докт. экон. наук; Чугунов И. Я., докт. экон. наук; Леваева Л. Ю., канд. экон. наук; Макарчук И. Н., канд. экон. наук; Малышко В. В., канд. экон. наук; Паламарчук О. Н., канд. экон. наук; Рыбакова Т. А., канд. экон. наук; Слюсар С. Т., канд. экон. наук; Чабан Г. В., канд. экон. наук; Кучеренко С. Ю., канд. экон. наук (отв. секретарь).

Международный редакционный совет: В. Воронов докт. соц. наук (Латвия), А. Игнасяк-Шульц докт. экон. наук (Польша), Е. Ванкевич докт. экон. наук (Республика Беларусь), Е. Дорина докт. экон. наук (Республика Беларусь); А. Левитская докт. экон. наук (Республика Молдова), В. Меньшиков докт. соц. наук (Латвия), С. Полоник докт. экон. наук (Республика Беларусь), М. Хитов докт. экономики (Болгария), Т. Сорокина докт. экон. наук (Республика Беларусь), Т. Тетеринец канд. экон. наук (Республика Беларусь); В. Юшчиус докт. соц. наук (Литва).

Рекомендован к печати Ученым советом ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды». Протокол № 1 от 31 августа 2020 г.

Постановлением президиума ВАК Украины от 10 февраля 2010 г. № 1-05/1 сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в новый перечень научных профессиональных изданий Украины, в которых могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Приказом Министерства образования и науки Украины № 1021 от 7 октября 2015 г. в соответствии с решением Государственной аттестационной коллегии Министерства образования и науки Украины от 29 сентября 2015 г. сборник научных трудов «Экономический вестник университета» перерегистрирован как профессиональное научное издание Украины, в котором могут публиковаться результаты диссертационных работ по экономическим наукам на соискание ученых степеней доктора и кандидата наук.

Приказом Министерства образования и науки Украины № 1301 от 15 октября 2019 г. в соответствии с решением Аттестационной коллегии Министерства образования и науки Украины от 15 октября 2019 г. сборник научных трудов «Экономический вестник университета» внесен в Перечень научных профессиональных изданий Украины, категория «Б».

Адрес редакционной коллегии:

08401, г. Переяслав, ул. Сухомлинского, 30, к. 107.

Учредитель и издатель: Государственное высшее учебное заведение «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

Художник обложки: Попенко А.В.

Корректор: Навальная М.И.

Верстка: Сердюк А.В.

Подписан к печати 1 сентября 2020. Формат 60x84/8.

Бумага офсет. № 1.

Гарнитура тип Arial. Печать офсетная. Ум. п.л. 24,53..

Обл.-изд. л. 21,70. Тираж 100 экземпляров.

Государственное высшее учебное заведение «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

08400, Киевская обл., г. Переяслав, ул. Сухомлинского, 30.

Свидетельство о внесении в Государственный реестр субъектов издательского дела

(регистрация: серия КВ, № 12268-1152 Р от 01.02.2007; перерегистрация: серия КВ, №21383-11183 ПР от 17.06.2015.)

Тел. / Факс +38 (04567) 5-66-71; 5-63-94, e-mail: ekon.dek@ukr.net

Сайт сборника научных трудов: <https://economic-bulletin.com>

Периодическое научное издание «Экономический вестник университета» зарегистрировано в международной базе данных периодических изданий:

ISSN 2306-546X (print)

ISSN 2414-3774 (online)

Key title: *Ekonomičnij visnik universitetu*

Abbreviated key title: *Ekon. visn. univ.*

Индексирование и реферирование: «Украиника Наукова», «Джерело», Научная электронная библиотека eLIBRARY.ru

Международные информационные и наукометрические базы данных: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Российский индекс научного цитирования (РИНЦ), Ulrich's Periodicals Directory (США), Google Scholar, Research Bible, CyberLeninka (Россия), Национальная библиотека Украины имени В.И. Вернадского, Украинские научные журналы.

©ПХДПУ, 2020.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Pereiaslav-Khmelnyskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

University Economic Bulletin

Collection of scientific articles of scientists
and post-graduate students

ISSUE 46

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46>

Established in 2006
Issued quarterly

Pereiaslav
2020

ББК 65.9(4)
УДК 330.658.114
18Е

The collection contains the scientific articles on the actual issues of the national economy of Ukraine, development of entrepreneurship, agricultural economy, functioning of financial system and social sphere.

For scientists, teachers, students of economic specialties, employees of financial and credit institutions and entrepreneurs.

Editorial Board: **L. O. Marmul**, Doctor of Economics (chief editor);

I. V. Alekseyev, Doctor of Economics; **O. D. Hordei** Doctor of Economics; **L. A. Goroshkova** Doctor of Economics; **M. M. Ignatenko**, Doctor of Economics; **Y. V. Kaliuga**, Doctor of Economics; **O. P. Kyrylenko**, Doctor of Economics; **M. O. Kuzheliev**, Doctor of Economics; **I. G. Lukianenko**, Doctor of Economics; **M. I. Navalna**, Doctor of Philology; **M. D. Pasichnyi**, Doctor of Economics; **O. M. Petruk**, Doctor of Economics; **V. B. Tropina**, Doctor of Economics; **A. V. Cherep**, Doctor of Economics; **I. Y. Chugunov**, Doctor of Economics; **L. Y. Levaieva**, Candidate of Economics; **V. V. Malyshko**, Candidate of Economics; **I. M. Makarchuk**, Candidate of Economics, **O. M. Palamarchuk**, Candidate of Economics; **T. O. Rybakova**, Candidate of Economics; **S. T. Sliusar**, Candidate of Economics, **G. V. Chaban**, Candidate of Economics, **S. Y. Kucherenko**, Candidate of Economics (Secretary).

International Editorial Board: **V. Voronov**, Doctor of Sociology (Latvia); **A. Ignasiak-Szulc**, Doctor of Economics (Poland); **O. Vankevych**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **O. Dorina**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **A. Levitska**, Doctor of Economics (Republic of Moldova); **V. Menshikov**, Doctor of Sociology (Latvia); **S. Polonyk**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **M. Khitov**, Doctor of Economics (Bulgaria); **T. Sorokina**, Doctor of Economics (Republic of Belarus); **T. Teterynets**, Candidate of Economics (Republic of Belarus); **V. Juščius**, Doctor of Sociology (Lithuanian).

Recommended by the Academic Council of Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University. Protocol No 1 dated August 31, 2020.

By the decision of Presidium of Higher Attestation Committee of Ukraine dated February 10, 2010, No 1-05/1 Collection of Scientific Articles «University Economic Bulletin» was included to the new list of the professional publications of Ukraine, in which results of Dissertations in Economy for the Doctor and Candidate scientific degrees may be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1021 from October 7, 2015 and according to the resolution of the State Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from September 29, 2015 the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is re-registered as a professional scientific publication of Ukraine where the research results of doctoral and candidate theses in Economics can be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1301 from October 15, 2019 and according to the resolution of the Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from October 15, 2019, the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is included to the List of scientific professional publications of Ukraine, category «B».

Address of Editorial Board:

08400, Pereiaslav, Sukhomlynskogo Str., 30, office 107.

Founder and issuer: Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University.

Cover page designer: O.V. Popenko

Corrector: M.I. Navalna

Layout: A.V. Serdyuk

Signed for print on September 1, 2020. Format 60x84/8.

Offset paper №1.

Type Arial. Offset print. Conventional printed sheet. 24,53..

Issued sheets 21,70. 100 copies.

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University.

08400, Kyiv Region, Pereiaslav, Sukhomlynskogo Str., 30.

Certificate on inclusion to the State Publisher Register

(registration: series KB, No 12268-1152 P dated 01.02.2007; re-registration: series KB, No 21383-11183 PR dated 17.06.2015).

Tel./fax +38 (04567) 5–66–71; 5–63–94; e-mail: ekon.dek@ukr.net

Website of scientific bulletin: <https://economic-bulletin.com>

Serial publication «University Economic Bulletin»,

Registered in the international database of serial publications:

ISSN 2306-546X (print)

ISSN 2414-3774 (online)

Key title: Ekonomičnij visnik universitetu

Abbreviated key title: Ekon. visn. univ.

Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo, Scientific Electronic Library eLIBRARY.ru

International information and scientometric data base: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Russian Science Citation Index (RISC), Ulrich's Periodicals Directory (USA), Google Scholar, Research Bible, CyberLeninka (Russia), National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy, Ukrainian Scientific Journals.

©ПХДПУ, 2020.

ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОЛОГІЗАЦІЮ ТА КОМПЛЕКСНІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА

Мармуль Л. О.,
Леваєва Л. Ю.,
Рунчева Н. В.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти і практичні розробки щодо інвестування екологізації та цільових програм розвитку галузі зерновиробництва.

Метою роботи є визначення джерел, інструментів, методів та механізмів інвестування екологізації зерновиробництва та комплексних програм його розвитку з визначенням ефективності здійснюваних заходів.

Методологічною основою статті стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Були використані методи: монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу, статистико-економічні, економіко-математичні, проблемно-цільового підходу.

Результати роботи. Визначено джерела надходження інвестицій та вказано на визначальну роль державного регулювання у цьому процесі. Розроблено програми інвестиційної діяльності та визначено її ефекти для розвитку галузі зерновиробництва.

Галузь застосування результатів. Отримані у статті висновки й результати доцільно використовувати в навчально-науковому процесі економічних факультетів університетів, у роботі аграрних підприємств зернової спеціалізації, у діяльності сільських громад, районних управлінь сільського господарства

Висновки. Вирішення завдань інвестування розвитку галузі зерновиробництва на інноваційних засадах та з використанням механізмів і інструментів повинне здійснюватися на засадах чіткої координуючої основи, яка дозволила використовувати дослідження в суміжних сферах, забезпечувати процес поетапної розробки інновацій. В умовах низької платоспроможності значної кількості малих і середніх сільськогосподарських підприємств завданням державної ваги є створення максимально сприятливого клімату для залучення інвестицій в дану сферу діяльності. Це можна зробити шляхом впровадження пільгового оподаткування, фінансування фундаментальних наукових досліджень, створення інформаційно-консультативних та дорадчих служб з метою інформування населення про інновації у галузі, та їх просування на ринку та доступність для масового використання.

Ключові слова: зерновиробництво, галузь, інвестування, екологізація, цільові програми, розвиток, управління.

ИНВЕСТИРОВАНИЕ В ЭКОЛОГИЗАЦИЮ И КОМПЛЕКСНЫЕ ПРОГРАММЫ РАЗВИТИЯ ОТРАСЛИ ЗЕРНОПРОИЗВОДСТВА

Мармуль Л. А.,
Леваева Л. Ю.,
Рунчева Н. В.

Предметом исследования являются теоретические аспекты и практические разработки по инвестированию экологизации и целевых программ развития отрасли зернопроизводства.

Целью работы является определение источников, инструментов, методов и механизмов инвестирования экологизации зернопроизводства и комплексных программ его развития с определением эффективности осуществляемых мероприятий.

Методологической основой статьи стали как общенаучные, так и специальные методы научного познания. Были использованы методы: монографический, системно-структурного анализа и синтеза, статистико-экономические, экономико-математические, проблемно-целевого подхода.

Результаты работы. Определены источники поступления инвестиций и указано на определяющую роль государственного регулирования в этом процессе. Разработаны программы инвестиционной деятельности и определены ее эффекты для развития отрасли зернопроизводства.

Область применения результатов. Полученные в статье выводы и результаты целесообразно использовать в учебно-научном процессе экономических факультетов университетов, в работе аграрных предприятий зерновой специализации в деятельности сельских общин, районных управлений сельского хозяйства.

Выводы. Решение задач инвестирования развития отрасли зернопроизводства на инновационных принципах и с использованием механизмов и инструментов должно осуществляться на основе четкой координирующей основы, которая позволила использовать исследования в смежных сферах, обеспечить процесс поэтапной разработки инноваций. В условиях низкой платежеспособности значительного количества малых и средних сельскохозяйственных предприятий задачей государственной важности является создание максимально благоприятного климата для привлечения инвестиций в данную сферу деятельности. Это можно сделать путем внедрения льготного налогообложения, финансирования фундаментальных научных исследований, создания

информационно-консультативных и совещательных служб с целью информирования населения об инновациях в области, их продвижение на рынке и доступность для массового использования.

Ключевые слова: зернопроизводство, отрасль, инвестирование, экологизация, целевые программы, развитие, управление.

INVESTMENT IN ENVIRONMENTALIZATION AND COMPREHENSIVE PROGRAMS FOR DEVELOPMENT OF THE GRAIN INDUSTRY

Marmul Larisa,
Levaieva Liudmyla
Runcheva Natalya

The subject of the research is theoretical aspects and practical developments on greening investment and targeted programs for the development of the grain industry.

The purpose of the work is to determine the sources, tools, methods and mechanisms for investing in the greening of grain production and comprehensive programs for its development to determine the effectiveness of measures.

The methodological basis of the article was both general scientific and special methods of scientific knowledge. Methods were used: monographic, system-structural analysis and synthesis, statistical-economic, economic-mathematical, problem-target approach.

Results of work. The sources of investment inflows are identified and the decisive role of state regulation in this process is indicated. The programs of investment activity are developed and its effects for development of branch of grain production are defined.

The field of application of results. The conclusions and results received in the article should be used in the educational and scientific process of economic faculties of universities, in the work of agricultural enterprises of grain specialization, in the activities of rural communities, district departments of agriculture.

Conclusions. Solving the problems of investing in the development of the grain industry on an innovative basis and with the use of mechanisms and tools should be carried out on the basis of a clear coordinating framework, which allowed the use of research in related fields, to ensure the process of phased innovation. Given the low solvency of a large number of small and medium-sized agricultural enterprises, the task of state importance is to create the most favorable climate for attracting investment in this area of activity. This can be done through the introduction of preferential taxation, funding for basic research, the creation of information and advisory services to inform the public about innovations in the industry, their promotion in the market and availability for mass use.

Key words: grain production, branch, investment, greening, target programs, development, management.

JEL Classification: Q12, M11, O13

Постановка проблеми. Основоположним чинником підвищення рівня конкурентоспроможності, ефективності й збільшення обсягів виробництва зернової продукції є подальше нарощування обсягів інвестування розвитку зернового господарства та його підприємницьких структур. Забезпечення розширеного відтворення можна досягти шляхом переходу на ресурсозберігаючі й екологічно безпечні технології вирощування зернових культур. Саме вони є базисом формування інноваційного типу відтворення у галузі зерновиробництва.

З іншої сторони, на сьогоднішній день перед державою постали складні завдання, пов'язані з вирішенням усього комплексу соціально-економічних проблем сільських територій, а саме подолання безробіття й збільшення зайнятості сільського населення, зростання рівня та якості життєдіяльності, збереження та охорони навколишнього природного середовища та ін. У наведеній ситуації особливо важлива роль відводиться питанням організації, фінансового й інвестиційного забезпечення відповідної соціальної й екологічної діяльності у галузі зерновиробництва як найбільшій провідній складовій ланці вітчизняного сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання екологічного розвитку сільського господарства й галузі зерновиробництва у його складі були предметом досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців: П. Борщевського, Б. Данилишина, М. Ігнатенка, Л. Мармуль, Н. Рунчевої, П. Саблука, В. Трегобчука, М. Федорова. Проте проблеми інвестиційного забезпечення їх вирішення, у т.ч. на рівні комплексних програм розвитку вимагають подальших розробок.

Мета статті – визначення джерел, інструментів, методів та механізмів інвестування екологізації зерновиробництва та комплексних програм його розвитку з визначенням ефективності здійснюваних заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Екологічна ситуація, що склалася у сільському господарстві України, має значною мірою, кризовий характер. Це проявляється у деградації земельних ресурсів, вирубках лісу й нарощуванні одноманітності агроландшафтів, зменшенні їх продуктивності. Тим більше, продовжується спад у відтворенні земельних і водних ресурсів, повітряного басейну. Основними їх чинниками є нехтування об'єктивними законами розвитку й відтворення природно-ресурсного потенціалу країни; відсутність необхідних обсягів інвестицій для оновлення технологій та здійснення природоохоронних заходів, недостатнє фінансування заходів з покращення довкілля на селі. Структурні деформації економіки, пов'язані з переважаючим розвитком сировинно-видобувних, екологічно небезпечних галузей та видів діяльності у промисловості, енергоємких галузей у сільському господарстві призвели до погіршення екологічної ситуації у країні загалом.

Наразі, людство ще не сформулювало досконалих механізмів вирішення екологічних проблем. Зусилля науковців та практиків зосереджені на розробці й впровадженні нових природноощадних технологій, пошуку коштів

для фінансування природоохоронних заходів, опрацюванні національних і регіональних програм раціонального природокористування та їх інвестування, зокрема, у сільському господарстві [1, с. 51]. Це зумовлює необхідність глибшого вивчення особливостей фінансового й інвестиційного забезпечення природоохоронної діяльності та вдосконалення механізмів управління нею, оскільки за темпами реформування ця діяльність значно відстає від процесів економічних та виробничих перетворень в умовах ринкових відносин на селі.

Основне завдання природоохоронної діяльності у сфері сільського господарства полягає в тому, щоб на основі ґрунтозахисного землеробства здійснити масштабний перехід від інтенсивного використання землі до екологічного типу відтворення на 50,0% сільськогосподарських угідь. Необхідно локалізувати екологічно безпечні ділянки в агроландшафтах за рахунок диференційованого використання різних технологічних груп земельних ресурсів та застосування новітніх технологій виробництва. В результаті за короткий час це забезпечило б зростання обсягів виробництва якісної, екологічно чистої сільськогосподарської продукції і високу економічну, соціальну й екологічну результативність діяльності людини на перспективу.

Проте сучасна економічна ситуація в Україні не сприяє вирішенню екологічних питань. Її характеризують непорядкованість організаційно- та фінансово-економічного механізму забезпечення природоохоронної діяльності, відсутність практики формування нових нетрадиційних джерел фінансового забезпечення природоохоронних заходів та ін. Як наслідок, система управління охороною навколишнього природного середовища у галузі аграрного виробництва й зерновиробництва зокрема характеризується низькою ефективністю. Однак вирішення проблем економічного розвитку й охорони навколишнього середовища в комплексі з урахуванням фінансових можливостей суспільства можливо тільки на рівні держави. Отже, у зв'язку з обмеженим обсягом бюджетних ресурсів важливим державним завданням є заохочення суб'єктів господарювання до здійснення природоохоронних заходів.

З метою нарощування урожайності продовольчих культур розробляються і запроваджуються нові технології у сільському господарстві в цілому й галузі зерновиробництва зокрема [2, с. 25]. Впроваджуються нові механізми застосування синтетичних мінеральних добрив, засобів хімічного захисту рослин для отримання високих урожаїв зернових. Використання хімічних сполук, гербіцидів, мінеральних добрив, пестицидів дозволяє значно зменшити ризики втрати урожаю або його зменшення. Але тривале застосування на посівах одних і тих же видів гербіцидів призводить до виникнення резистентності у бур'янів, подолати яку можливо лише за умови застосування препаратів нових хімічних груп, що потребує ретельного вивчення. Особливо важливим при цьому є питання розробки та впровадження екологічної системи ведення землеробства.

Ще однією важливою передумовою ефективного та конкурентоспроможного зерновиробництва є забезпеченість вітчизняних товаровиробників інноваційними машинами й устаткуваннями. Проте нинішня вітчизняна модель сільськогосподарського виробництва відображає технічну та технологічну відсталість, а також вказує на відсутність дієвого фінансового менеджменту у цьому напрямі діяльності. Дефіцит оборотних коштів на технічне переоснащення у сільськогосподарських підприємствах, особливо малих та середніх, призводить до того, що господарства функціонують «від урожаю до урожаю», використовуючи прибуток лише на забезпечення поточних витрат на посівну і збиральну кампанії. Змінити ситуацію можливо лише за допомогою прийняття стратегічних рішень, а для цього необхідно залучати нові інвестиції у значних обсягах.

Традиційний обробіток ґрунту, який застосовується протягом тривалого періоду на полях сільськогосподарських підприємств, призвів до збільшення водної та вітрової ерозії, зменшення вмісту органічних домішок в ґрунті, погіршення його механічної структури й природної родючості. У зв'язку з цим доцільно застосовувати в діяльності сільськогосподарських підприємств зернової та іншої спеціалізації ґрунтозахисну систему землеробства з розширеним відтворенням родючості і поступовим переходом на ґрунтозахисний, малозатратний, енергозберігаючий обробіток ґрунту з основами біологічного землеробства No-Till.

Вирішити проблему екологізації допоможе й розвиток органічного зерновиробництва на основі технології нульового обробітку ґрунту. При нинішній організації сільського господарства урожай на 30,0% залежить від природних умов, а при системі No-Till вплив погоди і клімату на ефективність рослинництва зменшується до 20,0%. Решта 80,0% припадають на технології й управління в сільському господарстві, об'єднані в одну систему [3, с. 54]. Система No-Till передбачає застосування чотирьох основних технологічних операцій екологічно безпечного виробництва, а саме: збір, культивування, посів, захист зернових культур.

Саме під час збору урожаю формується основа нульової технології обробітку ґрунту – прошарок із поживних залишків. Тут важливими є три критерії успіху: висота зрізу (10,0-20,0 см) з урахуванням специфіки попередників і строком посіву наступних культур; оптимальна величина подрібнення нетоварної частини урожаю (менше 5,0 см); рівномірне нагромадження й розміщення її по полю. При культивуванні важливо застосовувати поетапний перехід до нульової технології через мінімальний обробіток ґрунту, який виключає підвальну оранку, але ще використовує культивування.

Остання необхідна для вирівнювання поверхні посівної площі при збереженні звичайної структури ґрунту і механічної боротьби із бур'янами в період формування шару із поживних залишків. Посів треба здійснювати по поживних залишках, який мінімально порушує структуру ґрунту, застерігає появу ерозії, знижує втрату вологи. В період обробітку сільськогосподарських культур робочим розчином від хвороб, шкідників і бур'янів необхідно максимально покривати листову поверхню рослин і рівномірно розподіляти пестициди, а також своєчасно виконувати роботи з врахуванням температури повітря, швидкості вітру тощо.

Для реалізації технології й оптимізації виробничих процесів рослинництва, у т.ч. зерновиробництва,

необхідне застосування наступного набору техніки: культиватори РО 18.30 та РО 12.30 вартістю 566 тис. грн та 360 тис. грн відповідно; трактори СА8Е 5ТХ-535 ціною 1700 тис. грн; зернові комбайни СА8 2388 – 1069 тис. грн; оприскувачі НАОІЕ 8Т8 12 вартістю 1540 тис. грн. Оптимальне забезпечення таким набором техніки було розраховано на 10000 га сільськогосподарських угідь для господарств Запорізької області для кожного виробничого типу спеціалізації. Звичайно, у більшості нинішніх господарств обігових коштів на закупівлю комплексу техніки такого складу може не виявитися, для цього необхідні інвестиції [4, с. 14]. Ми пропонуємо застосовувати механізм інвестування сільськогосподарських підприємств через часткову бюджетну підтримку, за рахунок власних прибутків, кредитів та коштів працівників, зайнятих у цих виробництвах.

Такі енергозберігаючі технології широко використовуються в сільськогосподарських підприємствах Дніпропетровської та Черкаської областей і показали переваги над традиційними. Корпорація «Агро-Союз» разом з німецькою компанією НОК.8СН виробляє та постачає широкозахватну сільськогосподарську техніку. Отже, на ефективний розвиток зернової галузі впливають багато чинників, серед яких основне значення має впровадження інноваційних технологій, поглиблення територіального поділу праці і, на його основі, – формування спеціалізованих господарюючих структур, які забезпечать виробництво всіх видів конкурентоспроможної зернової продукції.

Актуальною на сьогодні є проблема розповсюдження генетично модифікованих організмів, оскільки невизначеними є наслідки її розповсюдження для природи та людини. Механізм самозапилення сільськогосподарських культур та його вплив на людський організм також повністю не досліджений, що може призвести до незворотних змін в екосистемах. В умовах, коли сільськогосподарські підприємства отримали можливість вільного вибору напрямів господарської діяльності, що є характерним для приватного сектора, це призвело до порушення елементарних агротехнічних правил, структури сівозмін, систем ведення сільськогосподарського виробництва. Загалом, це негативно вплинуло на родючість земель і погіршення їх якості, втрати гумусу та багатьох інших важливих елементів ґрунту.

Під впливом глобального потепління вже назріло питання адаптації зерновиробництва до нових кліматичних умов господарювання. Так, за даними Інституту землеробства Південного регіону УНААН у Херсоні, оптимальні періоди посіву озимих змістилися з кінця серпня на середину вересня, що, відповідно, вимагає впровадження нового агрокліматичного районування і оптимізації посівних площ. На нашу думку, можна виокремити основні елементи екологічної складової ефективного й конкурентоспроможного зерновиробництва: інвестиційне забезпечення ресурсозберігаючих технологій; територіальна спеціалізація, концентрація виробництва, оптимізація землекористування; реалізація продукції за вигідними каналами збуту; інтенсифікація, сортооновлення, селекція; дотримання балансу еколого-економічної ефективності вирощування зернових культур із застосуванням м'яких меліорацій [5, с. 174].

Пріоритетна модель функціонування зернового господарства як провідної виробничо-економічної системи агрофери, передбачає поєднання інтересів господарюючих суб'єктів між собою, а також з державою через реалізацію державної зернової політики. Її параметри якої мають будуватися на програмно-цільовому підході, який дозволяє ефективно використовувати наявний біокліматичний і виробничий потенціал, фінансовий капітал, реалізовувати багаторівневі інтереси як держави, так і конкретного виробника зерна. Створення ефективною системи державного регулювання зернового ринку передбачає розробку низки загальнодержавних, міжрегіональних і регіональних програм розвитку галузі.

При розробці державних цільових програм доцільно, на нашу думку, застосовувати принципи: комплексність і системність підходів на основі включення мети і механізму реалізації програми в один із пріоритетів довгострокової державної стратегії розвитку агропромислового комплексу країни в цілому. Наступний принцип – це принцип вибору пріоритетних напрямів державної підтримки на основі розробки комплексних програмних заходів і їх вихідних параметрів (обсяги, вартість).

Важливе значення має принцип поділу ризику за ефективністю використання наданих під програму ресурсів (фінансових, матеріально-технічних) на основі дольової участі у фінансуванні програмних заходів різних інвесторів; принцип добровільної участі у програмі і ефективності віддачі ресурсів; добровільної участі у програмі і тендерного відбору її учасників [6, с. 49]. Нарешті, це принципи відповідальності сторін щодо виконання домовленостей; економічного стимулювання окремих напрямів та учасників програми.

Суть цільової програми передбачає застосування по окремому виду зерна, наприклад, продовольчої пшениці, комплексу і системи заходів для досягнення конкретних цілей самозабезпечення регіону у продовольчій пшениці або формування визначеного рівня експортного потенціалу зерна. Реалізація програми передбачає використання окремих заходів економічного характеру: ціни підтримки, умов індексації передплати державних закупок; дотації і компенсації за окремими статтями витрат; пільгове кредитування й оподаткування зернового бізнесу; страхування урожаю від стихійних лих, інших несприятливих погодних і ринкових умов та ризиків.

У рамках цільових програм дієвість цих заходів має здійснюватись диференційовано за територіями розміщення, напрямками діяльності, суб'єктами господарювання, технологічними параметрами якості зерна, рівня фінансової підтримки тощо. Використання ресурсозберігаючих технологій впливає на формування інноваційної моделі відтворення, що передбачає врахування потреб соціально-економічних, природних умов, систем ведення зернового господарства. Регіональні інноваційні моделі повинні розроблятися на альтернативній основі з урахуванням потенційних можливостей товаровиробників [7, с. 162]. Це є особливо

актуальним в умовах функціонування різних форм організації виробництва, наявності високого рівня конкуренції, різної забезпеченості виробничими, інвестиційними й іншими ресурсами.

Здійснений аналіз функціонування зернового господарства країни дає можливість зробити висновок про доцільність комплексного впровадження ресурсозберігаючих технологій у його розвиток. Це дозволяє впливати на виробничий процес, збільшуючи обсяги виробництва зерна при зменшенні затрат. Вказане свідчить про підвищення рентабельності виробництва, зростання мотивації працівників до збільшення валових зборів через оплату праці.

Застосування нових технологій розраховано також на покращення екологічних умов і параметрів зерновиробництва, що при значному скороченні затрат дозволяє підвищити урожайність зернових культур. Розрахунки свідчать, що в результаті переходу на нові ресурсозберігаючі технології в сільськогосподарських підприємствах собівартість виробництва 1 ц зерна зменшилася на 36,0%, поліпшилась якість продукції. При цьому створюються умови для підвищення рентабельності виробництва до 120,0%, відповідно, з'являється можливість реалізації зерна за більш високою ціною. Таким чином, створюються умови для переходу на розширений тип відтворення (табл.1).

Таблиця 1. Розрахункові результати застосування альтернативних технологій вирощування озимої пшениці *

Показники	Застосовувані технології вирощування культури		Абсолютне відхилення, +/-
	інтенсивна (базова) технологія	Ресурсозберігаюча (з елементами біологізації) технологія	
Урожайність, ц/га	28,1	46,8	+18,7
Затрати праці на 1 ц зерна, люд./год.	1,7	1,4	-0,3
Собівартість 1 ц, грн	64,1	40,9	-13,8
Прибуток на 1 ц, грн	13,0	15,0	+2,0
Рівень рентабельності, %	20,3	36,7	+16,4

*Розрахунки Інституту землеробства Південного регіону НААНУ, 2019.

Нові технології не тільки впливають на покращення умов праці працівників, залучених до процесу виробництва зернової продукції, а й покращують виробничі якості землі, підвищують її родючість, зменшують ризик виникнення негативних екологічних наслідків у землеробстві. Саме ресурсозберігаючі та екологічно безпечні технології вирощування зернових є базисом формування інноваційного типу відтворення. Інноваційна модель відтворення дозволяє підвищити соціальний та економічний ефект, екологічну стійкість сільських територій сприяє, зростанню зайнятості населення і рівномірному завантаженню працівників упродовж року [8, с. 45]. Важливим елементом моделі є формування в рамках сільськогосподарських підприємств нового типу системи управління, який базується на об'єднуючій ідеї інноваційного розвитку, узгодженості інтересів працівників і керівництва, зацікавленості в підвищенні ефективності виробництва та якості продукції.

Впровадження комплексного інноваційного підходу дає змогу підприємствам швидко розвиватися та захоплювати все більші ринки високоякісною продукцією. Здійснення інноваційного розвитку переробних підприємств зернової галузі має відбуватись на основі: урахування особливостей інноваційного проектування; забезпечення системності освоєння виробництва нової продукції; складання чіткого переліку робіт та визначення строків; формування кваліфікованої проектною команди; ефективної координації та управління комплексом робіт; використання передових методів та інформаційних технологій з цією метою (табл. 2).

Таблиця 2. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності, у фактичних цінах, млн. грн*

Показник	2015		2017		2018 р.		2019 р.		2019 р. до 2015 р., %
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%	
Всього	32573	100	75714	100	93096	100	125254	100	384,5
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	1617	5	3381	4,5	5016	5,4	7309	5,8	452,0
у т.ч. сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	1552	4,8	3278	4,3	4905	5,3	7190	5,7	463,3
Промисловість	13651	41,9	28191	37,2	35031	37,6	44804	35,8	328,2
Будівництво	1109	3,4	4675	6,2	4929	5,3	6300	5	568,1
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1285	3,9	5322	7	7614	8,2	11655	9,3	907,0
Діяльність готелів та ресторанів	469	1,4	1074	1,4	1508	1,6	1483	1,2	316,2
Діяльність транспорту та зв'язку	7452	22,9	15015	19,8	16887	18,1	20329	16,2	272,8
Інші види економічної діяльності	6990	21,5	18056	23,9	22111	23,8	33374	26,7	477,5

* Державна служба статистики України, 2019р.

Слід зазначити, що у разі реалізації першого або другого варіантів розвитку сільського господарства і забезпечення середньорічних інвестицій в основний капітал у галузі на рівні відповідно 26,0 або 30,0 млрд. грн. зросте значення амортизації як джерела інвестицій товаровиробників. Встановлення еквівалентності обміну створить умови для прибутковості сільськогосподарської діяльності, отже, підвищить інвестиційну привабливість галузі за рахунок прибутків.

Як свідчить аналіз табл. 2, інвестиційні проблеми в сільському господарстві все ще залишаються актуальними. Для їх розв'язання потрібні не тільки прямі державні інвестиції у великих обсягах, мета яких полягає в забезпеченні реалізації обмежених державних пріоритетів у галузі: підтримка селекції у насінництві й тваринництві, захист навколишнього середовища, розвиток окремих напрямів соціальної сфери села, мережі сільських доріг тощо. Важливішим є відрегулювати економічні відносини таким чином, щоб вони забезпечували еквівалентний обмін між сільським господарством й іншими галузями і сферами національного господарства [9, с. 5]. Необхідно встановити методами та інструментами економічного регулювання економічно обґрунтовані та взаємовигідні ціни на інвестиційні ресурси, а через механізми розподільних відносин забезпечити справедливую прибутковість виробництва у різних галузях і видах діяльності сільського господарства.

Висновки. Вирішення завдань інвестування розвитку галузі зерновиробництва на інноваційних засадах та з використанням механізмів і інструментів повинне здійснюватися на засадах чіткої координуючої основи, яка дозволила використовувати дослідження в суміжних сферах, забезпечувати процес поетапної розробки інновацій. В умовах низької платоспроможності значної кількості малих і середніх сільськогосподарських підприємств завданням державної ваги є створення максимально сприятливого клімату для залучення інвестицій в дану сферу діяльності. Це можна зробити шляхом впровадження пільгового оподаткування, фінансування фундаментальних наукових досліджень, створення інформаційно-консультативних та дорадчих служб з метою інформування населення про інновації у галузі, їх просування на ринку та доступність для масового використання.

Список використаних джерел

1. Малюга Л. Оцінка конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Економіст*. 2011. № 9. С. 50-53.
2. Мармуль Л., Лугова О. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Економіст*. 2012. № 2. С. 24-26.
3. Вишницька О. І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2013. №2. С. 51-58.
4. Романюк І. А. Особливості відтворювального процесу в аграрному секторі. *Агросвіт: наук. жур.* 2016. № 11. С. 12-15.
5. Мішенін Є. В., Косодій Р. П., Бутенко В. М. Соціально-економічні та фінансові проблеми сталого сільського розвитку: монографія. Суми: Папірус, 2011. 334 с.
6. Лупенко Ю. О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. Київ : IAE, 2012. 182 с.
7. Нікітіна О. М. PR-маркетинг як один з інструментів підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: економічні науки*. 2016. Вип. 177. С. 160-165.
8. Рунчева Н. В. Стратегія управління корпоративним розвитком сільського господарства *Вісник БУМІБ*. 2014. № 4 (28). С. 42-47.
9. Ігнатенко М. М., Мармуль Л. О., Леваєва Л. Ю., Романюк І. А. Ідентифікація сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у сукупності форм організації діяльності на селі. *Агросвіт*. 2019. № 17. С. 3-7.

References

1. Maliuha, L. (2011). Otsinka konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv [Assessment of the competitiveness of agricultural enterprises]. *Ekonomist – Economist*, 9, 50-53.
2. Marmul, L. & Luhova, O. (2012). Metodichni pidkhody do otsinky ekonomichnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv [Methodical approaches to assessing the economic potential of agricultural enterprises]. *Ekonomist – Economist*, 2, 24-26.
3. Vyshnytsk, O. I. (2013). Ekolohichni investytsii: sutnist, klasyfikatsiia, pryntsypy ta napriamy realizatsii [Ecological investments: essence, classification, principles and directions of realization]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Serii Ekonomika - Bulletin of Sumy State University. Economics series*, 2, 51-58.
4. Romaniuk, I. A. (2016). Osoblyvosti vidtvoriuvalnogo protsesu v ahrarnomu sektori [Features of the reproduction process in the agricultural sector]. *Ahrosvit: nauk. zhur. – Agrosvit: science. jury*, 11, 12-15.
5. Mishenin, Ye. V., Kosodii, R. P. & Butenko, V. M. (2011). Sotsialno-ekonomichni ta finansovi problemy staloho silskoho rozvytku: monohrafiia [Socio-economic and financial problems of sustainable rural development: a monograph]. Sumy: Papirus, 334 s.
6. Lupenko, Yu. O. (2012). Stratehichni napriamy rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 roku [Strategic directions of agricultural development of Ukraine for the period up to 2020]. Kyiv : IAE, 182 s.
7. Nikitina, O. M. (2016). PR-marketynh yak odyin z instrumentiv pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva [PR-marketing as one of the tools to increase the competitiveness of the enterprise]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka: ekonomichni*

nauky – Bulletin of Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture: economic sciences, 177, 160-165.

8. Runcheva, N. V. (2014). *Stratehiia upravlinnia korporatyvnyim rozvytkom silskoho hospodarstva [Management strategy of corporate development of agriculture]. Visnyk BUMIB – Bulletin BUMIB, 4 (28), 42-47.*

9. Ihnatenko, M. M., Marmul, L. O., Levaieva, L. Yu. & Romaniuk, I. A. (2019). *Identyfikatsiia silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv u sukupnosti form orhanizatsii diialnosti na seli [Identification of agricultural service cooperatives in the set of forms of organization of activities in the countryside]. Ahrosvit – Agrosvit, 17, 3-7.*

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Мармуль Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5589-9338>
Researcher ID: F-4924-2019
e-mail: marmul61@ukr.net

Леваєва Людмила Юріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0697-2700>
Researcher ID: Y-7228-2018
e-mail: lluda85@i.ua

Рунчева Наталія Вікторівна, доктор економічних наук, доцент, Бердянський університет менеджменту і бізнесу 71118, вул. Свободи 117а, м. Бердянськ, Запорізька обл., Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8645-9821>
e-mail: runnata@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Мармуль Лариса Александровна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды» ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина
e-mail: marmul61@ukr.net

Леваева Людмила Юрьевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды» ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина
e-mail: lluda85@i.ua

Рунчева Наталья Викторовна, доктор экономических наук, доцент, Бердянский университет менеджмента и бизнеса 71118, ул. Свободы 117а, г. Бердянск, Запорожская обл., Украина
e-mail: runnata@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Marmul Larisa, Doctor of Economics, Professor, Professor of the department of economics Pereiaslav-Khmelnitsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University Str. Sukhomlinsky 30, Pereiaslav-Khmelnitsky, 08401, Ukraine
e-mail: marmul61@ukr.net

Levaieva Liudmyla, Ph.D., Assistant Professor of Economics Department Pereiaslav-Khmelnitskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University Str. Sukhomlinsky 30, Pereiaslav-Khmelnitsky, 08401, Ukraine
e-mail: lluda85@i.ua

Runcheva Natalya, Doctor of Economics, Assistant Professor Berdyansk University of Management and Business 71118, st. Liberty 117a, Berdyansk, Zaporizhzhya region, Ukraine
e-mail: runnata@ukr.net

Подано до редакції 04.06.2020
Прийнято до друку 28.06.2020

ЗМІСТ

Аграрна економіка

БАХУР Н. В. Вплив інституційного середовища на розвиток інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки.....	7
ЖУК М. В., БІЛЯНСЬКИЙ Ю. О. Інституційні основи активізації експортоорієнтованої діяльності аграрних підприємств України в умовах поглиблення євроінтеграції.....	20
МАРМУЛЬ Л. О., ЛЕВАЄВА Л. Ю., РУНЧЕВА Н. В. Інвестування в екологізацію та комплексні програми розвитку галузі зерновиробництва.....	31

Економіка знань, інноваційна економіка

АДАМЧИК О. О. Інноваційні джерела підвищення конкурентоспроможності підприємств сільського зеленого туризму.....	38
БІЛЕНКО Д. В. Інструменти та механізми інноваційного розвитку вищого навчального закладу.....	45
БОРЗЕНКО О. О., БОЙКО О. М. Міжнародний досвід конвергенційних процесів в напрямку створення спільних підприємств на інноваційних засадах.....	49
БУРДОНОС Л. І., ВІНОГРАДНЯ В. М. Методика оцінки ефективності наукових та науково-технічних робіт у закладі вищої освіти.....	65

Економіка та управління

ІВАНИШИН В. В., БЯЛКОВСЬКА О. А. Проблеми та перспективи розвитку людського потенціалу сільських територій України.....	76
ІГНАТЕНКО М. М., ІРТИЩЕВА І. О. Стратегічні орієнтири розвитку менеджменту фізкультурно-спортивних організацій в Україні.....	82
НОВАК Н. П., КОЦУПАТРИЙ М. М., КУЧЕРЕНКО М. А. Облік, функції та особливості справляння акцизного збору в Україні.....	89
УМАНЦІВ Г. В., ПОЛЬОВИК Є. В. Формування звітності у форматі XBRL.....	95

Економічна теорія

ГАХОВИЧ Н. Г., КУШНІРЕНКО О. М., ЗАРУДНА О. С. Циркулярна економіка як стратегічний пріоритет розвитку глобальних ланцюгів доданої вартості.....	103
ЗЛЕНКО А. М., ІСАЙКІНА О. Д. Особливості корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в Україні.....	115
НЕСТЕРОВА С. В., КОПЧА В. В., МИХАЛЬЧИНЕЦЬ Г. Т. Державна підтримка малого та середнього бізнесу в сучасних умовах.....	127
ТІРБАХ Л. В., ЧАБАН Г. В. Розвиток ринку електронної торгівлі в світовій економіці та в макроекономічних умовах України.....	132
ШИМЧЕНКО Л. А. Громадянське суспільство як елемент демократичності української держави.....	138

Фінанси, грошовий обіг та кредит

ЛИСЯК Л. В., КАЧУЛА С. В., АБДІН А. В. Роль видатків місцевих бюджетів України на охорону здоров'я в умовах децентралізації.....	144
СОЛОМКА Я. А. Оподаткування доходів фізичних осіб: зарубіжна практика.....	153
СТУДІНСЬКА Г. Я., ПРОСОВ В. М. Оцінка рівня розвитку українського ринку іпотеки.....	160
КУЧЕРЕНКО С. Ю., КУЧЕРЕНКО О. М. Методи оцінки кредитоспроможності позичальника – фізичної особи.....	170
МАКОГОН В. Д., АДАМЕНКО І. П. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень.....	177
РИБАКОВА Т. О. Сучасний стан інвестиційно-фінансового співробітництва України та Європейського Союзу.....	183
ЄВТУШЕНКО Н. М., МАЛИШКО В. В., ГОРОДНІЧЕНКО Ю. В. Забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації.....	191

СОДЕРЖАНИЕ

Аграрная экономика

БАХУР Н. В. Влияние институциональной среды на развитие инвестиционной деятельности в аграрном секторе экономики.....	7
ЖУК Н. В., БИЛЯНСКИЙ Ю. А. Институциональные основы активизации экспортоориентированной деятельности аграрных предприятий Украины в условиях углубления евроинтеграции	20
МАРМУЛЬ Л. А., ЛЕВАЕВА Л. Ю., РУНЧЕВА Н. В. Инвестирование в экологизацию и комплексные программы развития отрасли зернопроизводства	31

Экономика знаний, инновационная экономика

АДАМЧИК А. А. Инновационные источники повышения конкурентоспособности предприятий сельского зеленого туризма	38
БЕЛЕНКО Д. В. Инструменты и механизмы инновационного развития высшего учебного заведения	45
БОРЗЕНКО Е. А., БОЙКО Е. Н. Международный опыт конвергенционных процессов в направлении создания совместных предприятий на основе инноваций.....	49
БУРДОНОС Л. И., ВИНОГРАДНАЯ В. М. Методика оценки эффективности научных и научно-технических работ в учреждении высшего образования	65

Экономика и управление

ИВАНИШИН В. В., БЯЛКОВСКАЯ О. А. Проблемы и перспективы развития человеческого потенциала сельских территорий Украины	76
ИГНАТЕНКО Н. Н., ИРТЫЩЕВА И. А. Стратегические ориентиры развития менеджмента физкультурно-спортивных организаций в Украине	82
НОВАК Н. П., КОЦУПАТРЫЙ М. Н., КУЧЕРЕНКО Н. А. Учет, функции и особенности взимания акцизного сбора в Украине.....	89
УМАНЦИВ Г. В., ПОЛЕВИК Е. В. Формирование отчетности в формате XBRL.....	95

Экономическая теория

ГАХОВИЧ Н. Г., КУШНИРЕНКО О. Н., ЗАРУДНАЯ О. С. Циркулярная экономика как стратегический приоритет развития глобальных цепочек добавленной стоимости	103
ЗЛЕНКО А. Н., ИСАЙКИНА Е. Д. Особенности корпоративной социальной ответственности бизнеса в Украине	115
НЕСТЕРОВА С. В., КОПЧА В. В., МИХАЛЬЧИНЕЦЬ Г. Т. Государственная поддержка малого и среднего бизнеса в современных условиях	127
ТИРБАХ Л. В., ЧАБАН Г. В. Развитие рынка электронной торговли в мировой экономике и в макроэкономических условиях Украины	132
ШИМЧЕНКО Л. А. Гражданское общество как элемент демократичности украинского государства	138

Финансы, денежное обращение и кредит

ЛЫСЯК Л. В., КАЧУЛА С. В., АБДИН А. В. Роль расходов местных бюджетов Украины на здравоохранение в условиях децентрализации	144
СОЛОМКА Я. А. Налогообложение доходов физических лиц: зарубежная практика	153
СТУДИНСКАЯ Г. Я., ПРОСОВ В. Н. Оценка уровня развития украинского рынка ипотеки.....	160
КУЧЕРЕНКО С. Ю., КУЧЕРЕНКО О. Н. Методы оценки кредитоспособности заемщика – физического лица	170
МАКОГОН В. Д., АДАМЕНКО И. П. Государственные и муниципальные финансы в условиях экономических преобразований	177
РЫБАКОВА Т. А. Современное состояние инвестиционно-финансового сотрудничества Украины и Европейского Союза	183
ЕВТУШЕНКО Н. Н., МАЛЫШКО В. В., ГОРОДНИЧЕНКО Ю. В. Обеспечение финансовой состоятельности объединенных территориальных громад в условиях децентрализации.....	191

CONTENTS

Agrarian Economy

BAKHUR NADIYA The influence of the institutional environment on development of investment activity in the agricultural sector of the economy.....	7
ZHUK MYKOLA, BILANSKYI YURII Institutional bases of activation of export-oriented activities of agrarian enterprises of Ukraine under conditions of deepening of eurointegration	20
MARMUL LARISA, LEVAIEVA LIUDMYLA, RUNCHEVA NATALYA Investment in environmentalization and comprehensive programs for development of the grain industry	31

Knowledge Economy, Innovative Economy

ADAMCHYK OLEKSANDR Innovative sources of increasing the competitiveness of rural green tourism enterprises	38
BILENKO DARIA Tools and mechanisms of universities innovative development.....	45
BORZENKO OLENA, BOIKO OLENA International experience of convergence processes towards the creation of joint ventures based on innovation	49
BURDONOS LYUDMILA, VYNOGRADNYA VITA Methodology of assessing the effectiveness of scientific, scientific and technical works in an institution of higher education	65

Economy and Management

IVANYSHYN VOLODYMYR, BIALKOVSKA OKSANA Problems and prospects of human potential development in rural areas of Ukraine.....	76
IHNATENKO MYKOLA, IRTYSHCHEVA INNA Strategic guidelines for the development of management of sports organizations in Ukraine	82
NOVAK NATALIA, KOTSUPATRYI MIKHAIL, KUCHERENKO MYKOLA Accounting, functions and features of excise collection in Ukraine	89
UMANTSIV HALYNA, POLOVYK YEVHENIYA Formation OF XBRL reporting	95

Economic Theory

GAKHOVICH NATALIA, KUSHNIRENKO OKSANA, ZARUDNA OLGA Circular economy as a strategic priority of global value chains development.....	103
ZLENKO ALLA, ISAIKINA OLENA Features of corporate social responsibility of business in Ukraine.....	115
NESTEROVA SVITLANA, KOPCHA VERONIKA, MYHALCHINETS HALYNA State support for small and medium-sized businesses in modern conditions	127
TIRBAKH LESIA, CHABAN GALINA Development of the electronic trade market in the world economy and in the macroeconomic conditions of Ukraine.....	132
SHYMCHENKO LJUDMILA Civil society as an element of Ukrainian state democracy	138

Finance, Monetary Circulation and Credit

LYSIAK LIUBOV, KACHULA SVITLANA, ABDIN ALINA The role of Ukrainian local budget expenditures on health in conditions of decentralization.....	144
SOLOMKA YANA Taxation of income of individuals: foreign practice	153
STUDINSKA GALINA, PROSOV VIACHESLAV Assessment of the level of Ukrainian mortgage market development	160
KUCHERENKO SVITLANA, KUCHERENKO OLEH Methods of assessing the creditworthiness of the natural person borrower.....	170
MAKOHON VALENTYNA, ADAMENKO IRYNA State and municipal finance in conditions of economic transformations	177
RYBAKOVA TETIANA The current state of investment and financial cooperation between Ukraine and the European Union	183
YEVTUSHENKO NATALIA, MALYSHKO VITALINA, HORODNICHENKO YULIYA Ensuring the financial probability of the united territorial communities in the conditions of decentralization.....	191

До авторів збірника Шановні автори!

Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди приймає до друку у науковому збірнику «Економічний вісник університету» статті з економічної тематики

Для того, щоб мати можливість подавати статті до збірника та перевіряти поточний статус своїх подань, необхідно увійти на сайт <https://economic-bulletin.com> або Зареєструватись.

1. Стаття подається мовою оригіналу (українською, або російською, або англійською) в онлайн-поданні на веб-сайті Збірника. Якщо стаття написана англійською мовою, необхідно надіслати до Редакції її переклад (українською або російською мовами)!

2. Файл статті рекомендується називати латиницею за прізвищем автора чи першого автора, якщо авторів декілька (наприклад: «Ivanenko_article.doc»).

3. Рукопис статті супроводжується зовнішньою рецензією із зазначенням наукового ступеня рецензента, вченого звання, посади, місця роботи (без скорочень), засвідченою печаткою. Статті авторів, що мають вчений ступінь доктора економічних наук, зовнішньої рецензії не потребують.

4. Рукописи проходять двостороннє «сліпе» рецензування.

5. Форма подання статті:

- обсяг рукопису – 15-40 тис. знаків, включаючи рисунки та таблиці;
- кількість співавторів – не більше трьох.
- стаття повинна бути підготовлена за допомогою редактора Word for Windows® або сумісного редактора;
- нумерація сторінок не ведеться;
- формат аркуша – А4 (210×297), орієнтація сторінки – «книжна»; поля: ліворуч – 2 см; праворуч – 2 см; зверху – 2 см; знизу – 2 см; переплетіння – 0 см; інтервал між рядками – 1 пт.; інтервал між абзацами «до», «після» – 0 пт; відступи «праворуч», «ліворуч» – 0 пт; відступ абзац – 1 см;

- рисунки, фотографії, графіки слід вставляти в текст статті як об'єкт. Положення об'єкта – «в тексті»;

- рисунки, створені у вбудованому у WinWord редакторі рисунків, слід подавати як згруповані об'єкти.

- рисунки та таблиці не повинні розривати речення в абзаці, тобто вони мають бути розташовані після того абзацу, в якому на них робиться перше покликання в тексті.

6. Фізичні величини повинні подаватися в одиницях системи СІ.

7. Текст рукопису має бути побудований за загальноприйнятою схемою українською, російською та англійською мовами:

- індекс УДК у верхньому лівому кутку листа (Arial, 12 пт.);
- назва статті – великими літерами, по центру українською мовою (Arial, 12 пт., жирний). Назва статті має бути коротка, але максимально точно відображати досліджувану проблему. Назва статті подається без використання вузькоспеціалізованих скорочень, крапка в кінці назви не ставиться;

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- прізвища та ініціали авторів у верхньому правому кутку листа українською (Arial, 12 пт., жирний).

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- анотація структурована (1800-2000 знаків) українською мовою (Arial, 11 пт., курсив); анотацію не потрібно розміщувати на окремому листі. Анотація повинна містити стисле формулювання змісту статті, не повторювати назву статті. Загальна структура анотації повинна містити:

- актуальність теми дослідження;

- постановка проблеми;

- аналіз останніх досліджень і публікацій;

- виділення недосліджених частин загальної проблеми;

- постановка завдання, мети дослідження;

- метод або методологію проведення дослідження;

- викладення основного матеріалу (результати роботи);

- галузь застосування результатів;

- висновки відповідно до статті.

- ключові слова (5-10 слів) українською мовою (Arial, 11 пт.), курсив);

- порожній рядок (Arial, 11 пт.);

- назва статті – великими літерами, по центру російською мовою (Arial, 12 пт., жирний);

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- прізвища та ініціали авторів у верхньому правому кутку листа російською мовою (Arial, 12 пт., жирний).

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- анотація структурована (1800-2000 знаків) російською мовою (Arial, 11 пт., курсив); структура анотації аналогічна тій, що викладена українською мовою;

- ключові слова (5-10 слів) російською мовою (Arial, 11 пт.), курсив);

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- назва статті – великими літерами, по центру англійською мовою (Arial, 12 пт., жирний);

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- прізвища та імена у верхньому правому кутку листа англійською мовою (Arial, 12 пт., жирний).

- порожній рядок (Arial, 12 пт.);

- анотація структурована (1800-2000 знаків) англійською мовою (Arial, 11 пт., курсив); структура анотації аналогічна тій, що викладена українською мовою;

- ключові слова (5-10 слів) англійською мовою (Arial, 11 пт.), курсив);

Міністерство освіти і науки України

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Економічний вісник університету

Збірник наукових праць
учених та аспірантів

Випуск 46

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46>

Головний редактор Л.О. Мармуль

Переяслав
2020

Підписано до друку 1 вересня 2020 року. Формат 60x84/8.
Гарнітура тип Arial. Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 21,70.
Ум.др. арк. 24,53. Наклад 100 примірників.

Министерство образования и науки Украины

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды»

Экономический вестник университета

Сборник научных трудов
ученых и аспирантов

Выпуск 46

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46>

Главный редактор Л. А. Мармуль

Переяслав
2020

Подписан к печати 1 сентября 2020. Формат 60x84/8.
Гарнитура тип Arial. Печать офсетная. Обл.-изд. л. 21,70.
Ус.п.л. 24,53. Тираж 100 экземпляров.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Pereiaslav-Khmelnyskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University

University Economic Bulletin

Collection of scientific articles of scientists
and post-graduate students

ISSUE 46

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-46>

Chief editor L. O. Marmul

Pereyaslav
2020

Signed for print on September 1, 2020. Format 60x84/8.
Type Arial. Offset print. Conventional printed sheet 21,70.
Issued sheets 24,53.100 copies.